

Jaarverslag 2017 van de Vereniging Oud Ede

Algemeen:

Mede dankzij samenwerking met collega-erfgoedverenigingen werd er in 2017 weer een groot aantal activiteiten ontwikkeld. Deze samenwerking, met in het bijzonder het HME en het gemeentearchief, moet verder gestalte krijgen in het Cultura Erfgoed Centrum. Dachten we in 2015 dat het begin 2016 wel zou worden geopend; nu terugkijkend blijkt dat ook in 2017 niet te zijn gelukt. Het grootste knelpunt hierbij was de noodzakelijk gebleken vernieuwing van de luchtbehandeling/verwarming van Cultura. Daar kwam als verwarring nog bij dat de gemeente een haalbaarheidsonderzoek heeft gestart voor een verplaatsing van Cultura naar het voormalige V&D pand. De gemeente verzekerde ons, dat dit geen vertraging zal geven bij de realisatie van het erfgoedcentrum. Eind 2017 zijn opdrachten voor het maken van het erfgoedcentrum verstrekt en we mogen dus aannemen dat ergens in 2018 de opening dan toch een feit zal zijn.

Ontzamelen:

Een eerste ronde van ontzamelen is in de voorbereiding afgerond. De ledenvergadering heeft over een door het bestuur en in overleg met het HME opgestelde lijst geoordeeld en met enkele aanpassingen ingestemd. Vervolgens hebben de af te stoten voorwerpen op de website van de landelijke museumvereniging gestaan en zijn de voorwerpen onder de aandacht gebracht van de regionale musea en het winkeltje aan De Bospoort. Nu kunnen de leden van de Vereniging de af te stoten voorwerpen tegen ledenprijs kopen.

Vereniging:

Op de Algemene Ledenvergadering nam Hetty Blaauw afscheid als lid van het bestuur van de VOE. Als dank voor haar inzet, werd zij benoemd tot erelid van de Vereniging.

Het bijgestelde Beleidsplan 2017 – 2021 van de Vereniging Oud Ede is op 6 april 2017 aan de leden voorgelegd en vastgesteld.

Het bestuur werd versterkt met de benoeming van Casper Braafhart. Helaas gingen de plannen van Casper om terug te verhuizen naar Ede door ziekte niet door, waarna hij besloot om zich terug te trekken uit het Bestuur.

Als “aspirant” bestuurslid mochten wij Patty Gonggrijp en Paul van der Hart verwelkomen. In de ALV van 2018 worden zij voorgedragen als lid van het bestuur.

Paul zal zich verder verdiepen in de website en Facebook van de vereniging. Voor Jan Kijlstra is daarmee een opvolger gevonden en wij danken hem voor zijn grote inzet.

Helaas moeten we constateren dat het ledental van de Vereniging, mede vanwege ons vergrijsde bestand, weliswaar langzaam maar toch afneemt. Gelukkig konden we 20 nieuwe leden inschrijven. Ons ledenbestand liep terug van 756 naar 717.

Het bestuur heeft voor De Zandloper als consequentie getrokken om de oplage te verlagen en te schrappen in de vrije toezending naar relaties.

Bijzondere activiteiten:

De Vereniging heeft zich samen met anderen ingezet voor behoud en restauratie van de villa Richmond (Stationsweg 102) die door brand zwaar is beschadigd.

De Vereniging nam deel aan de inspraak over en protest tegen de plannen om op het perceel van het voormalige tuincentrum Houtman woningen te bouwen. Het verzet werd gelukkig ruim gedragen en dankzij de gemeenteraad zijn deze plannen afgevoerd. Het landgoed Kernhem is hiermee verdere afbrokkeling gespaard gebleven. Over een andere invulling van dit terrein is ons nu nog niets bekend.

Tijdens de Open Monumenten Dag in Huis Kernhem heeft de Nederlandse Kastelen Stichting *Kernhem, Een adellijk slot aan de rand van de Veluwe* met de geschiedenis van het landgoed gepubliceerd hetgeen mede mogelijk werd door steun van de Vereniging.

Op aangeven van burgemeester Van der Knaap en voorbereid door een werkgroep vanuit Het Voormalig Verzet, Het Nationaal Comité 4 en 5 mei, Het Platform Militaire Historie en de Vereniging Oud Ede is een door het College over genomen voorstel gemaakt met namen van verzetsstrijders voor de straten in de nieuwe wijk op de voormalige Simon Stevin kazerne. In april werden in aanwezigheid van tal van nabestaanden de straatnamen onthuld.

Eind 2017 deed de gemeente vervolgens de toezegging dat na het gereedkomen van deze nieuwe wijk een figuratief kunstwerk wordt geplaatst dat associaties oproept met een koerierster.

Op initiatief van deze werkgroep besloot de gemeente bovendien om het Mausoleum en het omliggende park, waaronder het monument van Anna-Maria Moens, te restaureren. De Vereniging is daar erg blij mee. De restauratie van het Mausoleum zal in maart/april 2018 gereed zijn.

Tenslotte: de Vereniging heeft inbreng geleverd aan de nieuwe nota Erfgoed Maakt Ede. Het werk vond plaats in 2017, de nota werd door de Gemeenteraad in februari 2018 aangenomen en geeft een goed en leesbaar overzicht van de taken en de stand van zaken op het brede terrein van (cultureel) erfgoed in de gemeente Ede.

Van het bestuur:

Het bestuur kwam in 2017 in negen bestuursvergaderingen bijeen en daarnaast viermaal in een gezamenlijke bestuursvergadering met het HME.

Naast de al genoemde kwamen verder onder meer de volgende onderwerpen ter tafel:

- De VOE organiseerde dit jaar drie lezingen: over Versterkingen in de Gelderse Vallei in de Middeleeuwen, over de opgravingen in Ede- Zuid nabij de Reehorst en een lezing over De Kippenlijn tussen Barneveld en Ede.
- Op de Algemene Leden Vergadering hield Gerard Gijsbertsen De 17-april lezing over de rol van de Canadezen in Ede vanaf de bevrijding van Ede.
- Op 5 januari overleed ons erelid, mevrouw B. T. Groen.
- Over de fotocollectie van de VOE is veel gesproken. Uiteindelijk werd besloten dat de foto's fysiek in het Gemeenarchief blijven, maar digitaal aanwezig zijn in de Collectie Gelderland.
- Op de Open Monumenten Dag presenteerde Fred Vogelzang op locatie, namens de Nederlandse Kastelen Stichting, het boek over Huis Kernhem, gebaseerd op het onderzoek van Elisabeth Demesmaeker.
- De jaarlijkse ledenexcursie van de VOE ging naar "Hagedoorn Plaats" in Epe.
- We deden samen met PMHE een voorstel aan de gemeente om de naam Parklaan te wijzigen in Simon Stevinlaan.
- Johannes van de Poel werd benaderd voor de PR t.o.v. jongere leden van onze vereniging.
- Behalve over het ontzamen van de collectie van het HME/ VOE werd nagedacht over wat we *hoe* we willen verzamelen. En over hoe we onze archivering digitaal organiseren.

Jaarverslag De Zandloper

De vier nummers van jaargang 45 (2017) van De Zandloper, uitgave van de Vereniging Oud Ede, telden in totaal 132 tekstpagina's met - naast vaste rubrieken als Verenigings- nieuws en Evenementen - artikelen en artikeltjes betreffende de geschiedenis van Ede, van eeuwen geleden tot het recente verleden.

De redactie streeft ernaar elk nummer zo gevarieerd, verrassend en lezenswaardig mogelijk te maken. Enkele opvallende artikelen uit jaargang 45 waren:

- Negentig jaar Rijsemus' vis op ieders dis;
- Dwangarbeider Henrik van der Mheen;
- Psychiatrische instelling Ederoord;
- Werkverschaffing – Werklozen op de schop (2 artikelen);
- Broodzetting in Ede;
- Gelders Arcadië;
- De Reformatie op de Veluwe;
- 17 september 1944: Bombardement op Ede.

Voor de vaste rubriek 'Pak maar een doos!' laat redactielid Gerard van Bruggen zich in het Gemeentearchief een willekeurige archiefdoos aanreiken en schrijft – vanuit het standpunt dat iedere doos een verhaal bevat – daarover een artikel, in 2016 over resp. de Edese brandweer; de Normaalschool; de Permar, en Begraven en herbegraven.

Alle artikelen in De Zandloper (vanaf 1972) kunnen worden nagelezen op de website van de VOE: www.oudede.nl.

De redactie bestond in 2016 uit Joyce van den Berg, Frans van Oort, Gerard van Bruggen en Hans Post (eind- en opmaakredacteur). Contactpersoon tussen het bestuur van de Vereniging Oud Ede en de redactie was Simon van de Pol.

De redactie van De Zandloper vergaderde in 2017 vier keer.

Jaarverslag werkgroep Monumenten

De werkgroep is op regelmatige basis bijeengewees. Samenstelling: T. Boessenkool, M.C. van Burgsteden, A. de Leeuw, W. Bruijnes

De werkgroep kan, zoals altijd, nieuwe aanwas goed gebruiken. Geïnteresseerden kunnen zich melden bij de werkgroepleden of het bestuur.

In het comité Open Monumentendag dat zich voor de gehele gemeente Ede inzet, werd de werkgroep vertegenwoordigd door Theo Boessenkool en dit jaar voor het eerst, mede namens het HME, door Wim Bruijnes.

Activiteiten:

Open Monumenten Dag op 9 september: De werkgroep heeft de voorbereidingen van de OMD 2017 uitgevoerd. Het (landelijke) thema was 'Boeren, Burgers en Buitenlui'. Voor Ede waren de activiteiten geconcentreerd rond het landgoed en huis Kernhem onder het motto 'Leven in en om Huis Kernhem' met onder meer een expositie van diverse historische voorwerpen en tekstpanelen.

In samenspraak met de Buurtrichter is een buurtspraak georganiseerd van de (dit jaar 350 jaar bestaande) Buurt Ede en Veldhuizen; dit gaf een extra historisch accent aan deze dag. Ook kon men een rondleiding over het landgoed volgen, verzorgd door de Edese rondleiders. Door de werkgroep is een Monumentenroute uitgewerkt die op de OMD werd uitgereikt.

De gemeente gaf via de "Uitladder" met een oplage van 17.000 bekendheid aan de OMD. De opkomst was, ondanks het slechte weer, met 300 bezoekers zeer goed te noemen.

Met name de combinatie van de open monumentendag met de presentatie van het boek 'Kernhem, Een adellijk slot aan de rand van de Veluwe' en het, uiteindelijk deels afgelaste, oogstfeest bij de Doesburgermolen en de opengestelde Keet- en Concordia-molen zorgde voor een behoorlijke toeloop. De paden en Het Doolhof op het Landgoed Kernhem hadden een

schoonmaakbeurt gekregen van de Plantsoenendienst van de Gemeente Ede, onder aanvoering van de Beheerder van het bos/landgoed.

Activiteiten rondom panden en/of objecten:

Het debat over de ‘Muur van Mussert’ is ook in 2017 een aantal keren opgelaaid. De werkgroep heeft hierover met het bestuur een aantal keren overlegd waarna de Vereniging verzoeken om de Muur te behouden steunt. Rondom het pand Stationsweg 102 (‘Richmond’, ook bekend van Occupy Ede) heeft de werkgroep met het bestuur bij de gemeente gepleit voor spoedig herstel na de brand. In 2017 werd duidelijk dat het pand bewaard kan blijven en zal worden gerestaureerd. Tot slot heeft de werkgroep met het bestuur gewerkt aan de inhoudelijke inbreng voor de ruimtelijke ontwikkelingen op Kalverkamp (het voormalig tuincentrum bij Kernhem). Dankzij inbreng van velen is de gemeenteraad tot het oordeel gekomen dat dit plan geen doorgang moet vinden.

Contacten met andere organisaties:

Theo Boessenkool is inmiddels corresponderend lid bij de Provinciale Commissie van Heemschut Gelderland.

Jaarverslag Werkgroep Bibliotheek

Samenstelling van de werkgroep: Corry Davans, Dick Kranen en Frans Toonen

Elke donderdagmiddag is er een vertegenwoordiging in onze ruimte bij de studiezaal van het Gemeentearchief van Ede aanwezig.

Taken: Het beheer van de bibliotheek en het documentatiesysteem.

Het is verbazend dat er ieder jaar weer een flink aantal publicaties over de gemeente Ede wordt uitgebracht. In 2017 waren het er 25!

Uitlening vindt niet plaats, tenzij de publicatie met goedkeuring van het bestuur mag worden uitgeleend, wanneer de publicatie wordt gescand of onderwerp is van een studie.

Sinds najaar 2017 worden de dubbele en de nieuwe boeken beheerd en geadmistreerd

Bezoekers en hulpvragers: Het komt enkele malen per maand voor dat er iemand een publicatie ter inzage vraagt of via e-mail informatie verlangt.

Internet: Op de site van Archieval, (<https://www.archieval.nl/>) de website waar informatie over de in het Gemeentearchief aanwezige inventarissen kan worden gevonden, is ook onze bibliotheek en het documentatiebestand te doorzoeken. In de studiezaal van het gemeentearchief geeft het scherm de lijst met boeken maar op genoemde website kan het alleen op onderwerp.

Cultura Erfgoed: In de loop van het voorjaar 2018 zal het kennis- en erfgoedcentrum in Cultura worden betrokken. De bibliotheek van de Vereniging wordt dan zichtbaar en we verwachten daar meer aanloop te krijgen, zeker als de openingstijden wat ruimer worden.

Jaarverslag Werkgroep Geschiedenis

De werkgroep kwam op 17 februari en 29 november bij elkaar in het gemeentehuis.

Simon van de Pol bleef in 2017 voorzitter/secretaris a.i.; Gerard Hendriks vertegenwoordigde het bestuur van de Vereniging in de werkgroep.

De werkgroep werd in 2017 versterkt met Martin Hijink en Patty Gonggrijp en bestaat naast Marjo van de Berg namens het gemeentearchief per ultimo 2017 verder nog uit de leden: Joyce van den Berg, Hetty Blaauw, Kees van Lohuizen, Janny Bloembergen en Gerard Stempher. In de november vergadering werd afscheid genomen van Teun in 't Veld. Teun heeft met veel mooie verhalen over kerk en samenleving veel betekend voor de Vereniging Oud Ede.

De werkgroep inspireert elkaar in en tot het doen van onderzoek naar onderdelen uit de Edese geschiedenis. Met ondersteuning van de werkgroep zijn een aantal artikelen aangeleverd bij de redactie van De Zandloper en daarin deels al geplaatst. Gelukkig kent De Zandloper een goed aanbod van verhalen uit de Edese geschiedenis.

Namens het bestuur,

Gerard Hendriks

Ede, maart 2018